

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 29/21
Luksemburgā, 2021. gada 2. martā

Spriedums lietā C-746/18
H. K./Prokuratūr

Pieklūve kriminālizmeklēšanas nolūkā visiem elektronisko komunikāciju datiem par datu plūsmu vai atrašanās vietu, kas ļauj izdarīt precīzus secinājumus par privāto dzīvi, ir atļauta tikai, lai cīnītos pret smagu noziedzību vai novērstu nopietnus draudus sabiedrības drošībai

Savienības tiesībām ir pretrunā arī tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru prokuratūrai ir piešķirta kompetence atļaut valsts iestādei piekļūt šiem datiem, lai veiktu kriminālizmeklēšanu

Igaunijā tika ierosināta krimināllieta pret H. K. par zādzībām, citas personas bankas kartes izmantošanu un vardarbību pret tiesas procesa dalībniekiem. Par šiem nodarījumiem pirmās instances tiesa piesprieda H. K. brīvības atņemšanu uz diviem gadiem. Šis spriedums tika atstāts negrozīts apelācijas instancē.

Protokoli, uz kuriem pamatojas šo noziedzīgo nodarījumu konstatācija, ir sagatavoti, balstoties tostarp uz personas datiem, kas ir iegūti saistībā ar elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniegšanu. *Riigikohus* (Augstākā tiesa, Igaunija), kura izskata H. K. iesniegto kasācijas sūdzību, pauž šaubas par to, vai ar Savienības tiesībām¹ ir saderīgi nosacījumi, ar kādiem izmeklēšanas dienestiem bija piešķirta pieklūve šiem datiem.

Šīs šaubas, pirmām kārtām, ir par to, vai laikposma ilgums, attiecībā uz kuru izmeklēšanas dienestiem bija pieklūve datiem, ir kritērijs, kas ļauj izvērtēt to, cik smaga ir šīs pieklūves izraisītā iejaukšanās attiecīgo personu pamattiesībās. Tādējādi iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai cīņa pret noziedzību kopumā – nevis tikai cīņa pret smagiem noziegumiem – var pamatot šādu iejaukšanos, ja šis laikposms ir ļoti īss vai ja savākto datu apjoms ir ļoti neliels. Otrām kārtām, iesniedzējtiesai ir šaubas par to, vai Igaunijas Republikas Prokuratūra, ņemot vērā dažādus tai valsts tiesiskajā regulējumā uzticētos uzdevumus, ir “neatkarīga” administratīva iestāde sprieduma *Tele2 Sverige* un *Watson* u.c.² izpratnē, kas var ļaut izmeklēšanas iestādei piekļūt attiecīgajiem datiem.

Pasludinātajā virspalātas spriedumā Tiesa nospriež, ka Direktīvai par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, lasot to kopsakarā ar Hartu, ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru noziedzīgu nodarījumu novēršanas, izmeklēšanas, atklāšanas un kriminālvajāšanas nolūkā valsts iestādēm ir atļauts piekļūt visai informācijai par datu plūsmu vai atrašanās vietas datiem, kas var sniegt ziņas par saziņu, ko lietotājs veicis, izmantojot elektronisku komunikācijas līdzekli, vai par viņa izmantoto galiekārtu atrašanās vietu, no kā var izdarīt precīzus secinājumus par viņa privāto dzīvi, ja šī pieklūve neaprobežojas ar procedūrām smagas noziedzības apkarošanai vai smagu sabiedrības drošības apdraudējumu novēršanai. Tiesa uzskata, ka tā laikposma ilgumam, par kuru ir lūgta pieklūve šiem datiem, un par šādu laikposmu pieejamo datu apjomam vai raksturam šajā ziņā nav nozīmes. Turklāt Tiesa uzskata, ka šai pašai direktīvai, lasot to kopsakarā ar Hartu, ir

¹ Konkrētāk, runa ir par saderību ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/58/EK (2002. gada 12. jūlijs) par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju) (OV 2002, L 201, 37. lpp.), kurā grozījumi ir izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/136/EK (2009. gada 25. novembris) (OV 2009, L 337, 11. lpp.) (turpmāk tekstā – “Direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju”), 15. panta 1. punktu, lasot to kopā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 7., 8. un 11. pantu, kā arī 52. panta 1. punktu.

² Spriedums, 2016. gada 21. decembris, *Tele2 Sverige* un *Watson* u.c. ([C-203/15 un C-698/15](#), 120. punkts); skat. arī paziņojumu presei Nr. [145/16](#).

pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru prokuratūrai ir piešķirta kompetence atļaut valsts iestādei piekļūt datiem par datu plūsmu un atrašanās vietas datiem nolūkā veikt kriminālizmeklēšanu.

Tiesas vērtējums

Attiecībā uz nosacījumiem, ar kādiem piekļuve informācijai par datu plūsmu un atrašanās vietas datiem, kurus saglabā elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzēji, var tikt piešķirta valsts iestādēm noziedzīgu nodarījumu novēršanas, izmeklēšanas, atklāšanas un kriminālvajāšanas mērķiem, piemērojot atbilstoši Direktīvai par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju noteiktu pasākumu³, Tiesa atgādina, ko tā bija nospriedusi spriedumā *La Quadrature du Net* u.c.⁴. Tāpat šī direktīva ļauj dalībvalstīm – citastarp minētajiem mērķiem – pieņemt tiesību aktus nolūkā ierobežot šajā direktīvā paredzēto tiesību un pienākumu, tostarp pienākuma nodrošināt komunikācijas un informācijas par datu plūsmu konfidencialitāti⁵, piemērošanas jomu tikai tad, ja tiek ievēroti vispārējie Savienības tiesību principi, tajā skaitā samērīguma princips, un Hartā garantētās pamattiesības⁶. Tāpēc direktīvai ir pretrunā tiesību akti, ar kuriem elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem ir noteikts pienākums preventīvi veikt informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu visaptverošu un nediferencētu saglabāšanu.

Attiecībā uz noziedzīgu nodarījumu novēršanas, izmeklēšanas, atklāšanas un kriminālvajāšanas mērķi, ko gribēts sasniegt ar aplūkoto tiesisko regulējumu, Tiesa uzskata, ka saskaņā ar samērīguma principu vienīgi smagu noziegumu apkarošana un nopietnu valsts drošības apdraudējumu novēršana var pamatot valsts iestāžu piekļuvi visai informācijai par datu plūsmu vai atrašanās vietas datiem, no kuriem var izdarīt precīzus secinājumus par attiecīgo personu privāto dzīvi, un citi ar piekļuves pieprasījuma samērīgumu saistīti faktori, piemēram, tā laikposma ilgums, par kuru tiek prasīta piekļuve šādiem datiem, nevar būt iemesls, lai šādu piekļuvi varētu attaisnot mērķis vispārīgi novērst, izmeklēt un atklāt noziedzīgus nodarījumus un veikt kriminālvajāšanu par tiem.

Attiecībā uz prokuratūrai piešķirto kompetenci atļaut valsts iestādei piekļūt informācijai par datu plūsmu un atrašanās vietas datiem, lai vadītu kriminālizmeklēšanu, Tiesa atgādina, ka valsts tiesībās ir jāparedz nosacījumi, ar kādiem elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem ir jāļauj kompetentajām valsts iestādēm piekļūt to rīcībā esošajiem datiem. Taču, lai izpildītu samērīguma prasību, šajā tiesiskajā regulējumā ir jāparedz skaidri un precīzi noteikumi gan par attiecīgā pasākuma tvērumu un piemērošanu, gan par minimālajām prasībām, lai tā rezultātā personām, kuru personas dati tikuši pārsūtīti, būtu pietiekamas garantijas, kas ļautu šos datus efektīvi aizsargāt pret ļaunprātīgas izmantošanas risku. Šim tiesiskajam regulējumam ir jābūt juridiski saistošam valsts tiesībās, un tajā ir jānorāda, kādos apstākļos un saskaņā ar kādiem materiāltiesiskajiem un procesuālajiem nosacījumiem var īstenot pasākumu, kas ietver šādu datu apstrādi, tādējādi garantējot, ka šāda iejaukšanās notiek tikai absolūti nepieciešamā robežās.

Tiesa uzskata, ka, lai praksē nodrošinātu šo nosacījumu ievērošanu pilnībā, ir būtiski, ka kompetento valsts iestāžu piekļuve saglabātajiem datiem principā ir pakļauta iepriekšējai pārbaudei, ko veic tiesa vai neatkarīga administratīva iestāde, un ka šīs tiesas vai administratīvās iestādes lēmums tiek pieņemts, pamatojoties uz pieteicējas iestādes pamatotu pieteikumu tostarp saistībā ar noziedzīga nodarījuma novēršanu, atklāšanu vai kriminālvajāšanas procedūrām. Pienācīgi pamatotos neatliekamības gadījumos pārbaude ir jāveic īsā laikā.

Tiesa šajā ziņā precizē, ka šai iepriekšējai pārbaudei tostarp ir nepieciešams, lai tiesai vai iestādei, kurai ir jāveic minētā pārbaude, būtu visas pilnvaras un lai tā sniegtu visas garantijas, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu dažādo attiecīgo interešu un tiesību saskaņošanu. Runājot konkrētāk par kriminālizmeklēšanu, šādai pārbaudei ir vajadzīgs, lai šī tiesa vai iestāde spētu nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp interesēm, kas saistītas ar izmeklēšanas vajadzībām cīņā pret

³ Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 15. panta 1. punkts.

⁴ Spriedums, 2020. gada 6. oktobris, *La Quadrature du Net* u.c., [C-511/18](#), [C-512/18](#) un [C-520/18](#), 166.–169. punkts; skat. arī paziņojumu presei Nr. [123/20](#).

⁵ Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 5. panta 1. punkts.

⁶ Konkrētāk, Hartas 7., 8. un 11. pants, kā arī 52. panta 1. punkts.

noziedzību, no vienas puses, un personu, kuru datiem tiek piekļūts, pamattiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību, no otras puses. Ja šo pārbaudi veic nevis tiesa, bet gan neatkarīga administratīva iestāde, šai iestādei ir jāpiemīt tādām statusam, kas tai savu uzdevumu izpildē ļauj rīkoties objektīvi, un tālab tā nedrīkst būt pakļauta jebkādi ārējai ietekmei.

Tiesas ieskatā, no minētā izriet, ka neatkarības prasība, kurai ir jāatbilst iestādei, kurai ir jāveic iepriekšējā pārbaude, nozīmē, ka šai iestādei salīdzinājumā ar personu, kas lūdz piekļuvi datiem, ir jābūt trešās personas statusam, tādējādi pirmajai minētajai ir jāspēj īstenot šo pārbaudi objektīvi un neatkarīgi no jebkādas ārējas ietekmes. Konkrēti krimināltiesību jomā neatkarības prasība nozīmē, ka iestāde, kas ir atbildīga par šo iepriekšējo pārbaudi, ir neitrāla attiecībā, pirmkārt, pret kriminālizmeklēšanu un, otrkārt, pret kriminālprocesa dalībniekiem. Tā tas nav attiecīgi tad, kad izmeklēšanu vada un valsts apsūdzību uztur prokuratūra, kā tas ir Igaunijas prokuratūras gadījumā. No tā izriet, ka prokuratūra nevar veikt iepriekšējo pārbaudi.

ATGĀDINĀJUMS. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā strīdus, ko izskata valstu tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Attēli saistībā ar sprieduma pasludināšanu ir pieejami "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106